

Stockholm den 29 april 2026

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Ju2026/00190 Familjens jurist, Remissyttrande över betänkandet Bodelning och betänketid – en effektivare process, SOU 2025:121

Familjens jurist har inbjudits att yttra sig över betänkandet Bodelning och betänketid – en effektivare process. Vi är en av Sveriges största familjejuridiska aktörer och ger rådgivning samt som ombud biträder tusentals klienter årligen i frågor närliggande de som behandlas i utredningen.

I vår praktiska verksamhet ser vi återkommande hur nuvarande regelverk, i kombination med bristande kunskap och ojämlika ekonomiska förutsättningar, leder till utdragna processer, fördjupade konflikter och betydande risk för rättsförluster. I en våldskontext kan brister i bodelningssystemet i praktiken innebära att det saknas ett reellt självbestämmande för den som vill lämna relationen.

Vi har också under lång tid aktivt arbetat med att utmana den traditionella ombudsrollen för att bättre ta till vara barns rättigheter i separationer samt göra juridiken tillgänglig för alla. Utifrån dessa praktiska perspektiv inkommer vi med följande remissyttrande.

Sammanfattning

Familjens Jurist välkomnar utredningens ambition att modernisera reglerna om betänketid och bodelningsförfarande samt att motverka ekonomiskt våld i nära relationer. Utredningens förslag innebär sammantaget ett tydligt steg i rätt riktning och skulle innebära flera konkreta förbättringar i det nuvarande systemet. Vi är överlag positiva till förslagen och bedömer att de kommer att ha en positiv effekt på systemet.

Samtidigt vill vi understryka att frågorna är komplexa och att många av de utmaningar som finns i dag kommer att kvarstå även efter genomförda reformer. Det är inte otroligt att ytterligare ändringar kan komma att behövas för att på bästa sätt uppnå den effekt som eftersträvas. Detta är inte uttryck för kritik mot utredningens gedigna arbete, utan ett konstaterande av de stora praktiska och strukturella utmaningar som finns.

Sammantaget gör Familjens Jurist följande huvudsakliga ställningstaganden:

- Vi tillstyrker förslagen om utökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid och avskaffande av kravet på fullföljdsansökan. Vi bedömer dock också, mot bakgrund av praktisk erfarenhet, att skälen för att helt avskaffa, eller ytterligare begränsa, betänketidsinstitutet överväger även i äktenskap där någon av makarna varaktigt bor tillsammans med barn under 16 år.
- Vi tillstyrker införandet av en tio-årig frist för att begära bodelning, men understryker behovet av omfattande informationsinsatser för att undvika rättsförluster.
- Vi tillstyrker i huvudsak de nya verktygen för bodelningsförrättare och tydliggörandet av uppdraget, men betonar vikten av återhållsam och ändamålsenlig användning av möjligheten att inhämta uppgifter från tredje man.
- Vi tillstyrker införandet av en normerande tidsgräns för bodelningsförrättarens uppdrag samt tydligare regler om mellanbeslut, särskild talan och anslutningsklander.
- Vi tillstyrker i huvudsak förbättringarna av ersättningsgarantin, men bedömer att de föreslagna nivåerna och avgränsningarna riskerar att skapa en falsk trygghet och endast i begränsad omfattning avhjälper dagens processekonomiska obalanser.
- Vi tillstyrker införandet av tydligare kompetenskrav för bodelningsförrättare, men avstyrker skillnader i krav beroende på om juristen är verksam på advokatbyrå eller ej.

Samhället och vi övriga aktörer runt dessa ärenden måste fortsatt arbeta aktivt med att utveckla arbetssätt och stödstrukturer kring bodelning och skydd mot ekonomiskt våld.

Utökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid

Betänketid innebär till sin natur ett tillfälligt hinder mot äktenskapsskillnaden och drar ut på processen. Även om den i sig inte hindrar att man påbörjar diskussion kring bodelning och barnfrågor kan den praktiska inverkan inte sällan bli att dessa förskjuts på framtiden. En förlängd process kan naturligtvis förebygga förhastade beslut men också bidra till en förlängd och fördjupad konfliktsituation. I en våldskontext kan betänketiden försvåra processen att ta sig ur ett destruktivt förhållande.

Genom att äktenskapet i vissa fall består under betänketiden ges en formell rätt till underhåll från den andre maken som ofta blockerar rätten till andra ekonomiska skyddssystem från samhället. Den praktiska effekten av betänketiden blir i de svåraste fallen inte sällan en ekonomisk tröskel att ta sig över för att kunna lämna förhållandet. Många försäkringar beräknar också karenstiden för möjligheten till rättsskydd i ärenden rörande vårdnad, boende och umgänge från dag på dom på äktenskapsskillnad vilket innebär att möjligheten till detta processekonomiska stöd fördröjs.

Familjens Jurist är därför positiv till de föreslagna utökningarna av möjligheten till äktenskapsskillnad utan betänketid och tillstyrker förslagen. Vi tillstyrker även förslaget om slopad s.k. fullföljdsansökan. Dessa förändringar bedöms stärka den enskildes faktiska

handlingsutrymme och minska utrymmet för att använda betänketiden som ett medel för fortsatt kontroll, t.ex. genom ekonomiskt våld.

Familjens jurist är också positiv till konstaterandet att inte införa en särskild grund för omedelbar äktenskapsskillnad baserat på förekomsten av våld utifrån de praktiska tillämpningsproblemen av ett sådant rekvisit. Utifrån vår stora erfarenhet av vårdnadsprocesser kan vi konstatera att uppgifter om våld är vanligt förekommande men att det sällan finns en samstämmig bild mellan de involverade. En rättssäker prövning med tillämpning av ett sådant rekvisit för omedelbar äktenskapsskillnad torde oavsett upplägg vara resursslukande och riskera ta sådan tid att betänketiden innan dess avslut kan ha löpt ut.

Familjens jurist är även positiv till att utredningen på ett tydligt sätt beaktat vilka konsekvenser ändringar kan komma att få för berörda barn. Dessa konsekvenser bör få en avgörande betydelse för ställningstagandet kring om betänketid fortsatt ska krävas i fall där barn under 16 år är involverade.

Familjens jurist är dock tveksamma kring om konsekvenserna av dagens ordning nödvändigtvis är generellt positiva för barn. Utifrån vår erfarenhet ser vi få eller inga konkreta fall där betänketiden haft positiv effekt men fler där de ovan beskrivna ekonomiska och konfliktförlängande effekterna påverkat negativt. Familjens jurist instämmer i dessa delar i vad som framförts i remissvaret från Institutet för mänskliga rättigheter. Vår samlade bedömning är att skälen för att helt avskaffa betänketidsinstitutet, även i äktenskap där barn under 16 år är inblandade, överväger.

Vi föreslår därför att regeringen i det fortsatta lagstiftningsarbetet överväger ett fullständigt avskaffande av betänketiden, alternativt att korta densamma till någon enstaka månad och i stället huvudsakligen säkerställer barns behov genom regleringen av vårdnad, boende, umgänge och underhåll, snarare än genom ett generellt tidsmässigt hinder mot skilsmässa.

Bodelning måste begäras senast tio år efter äktenskapsskillnad

Familjens jurist ställer sig positiva till utredningens förslag att införa en tidsgräns för att begära bodelning och utformningen av densamma och tillstyrker därför förslaget.

Nuvarande ordning har i flera fall skapat praktiska negativa hinder, inte minst vid överlåtelse av fastigheter eller bostadsrätter långt tid efter ett upphört äktenskap. Nuvarande ordning har också kunnat användas som ett oönskat evigt band mellan separerande.

Den föreslagna tidsfristen är så generöst tilltagen att risken för negativa effekter och förlorad bodelningsrätt bedöms som relativt liten. Samtidigt innebär införandet av en tidsfrist ett tydligt avsteg från nuvarande ordning, vilket skapar en reell risk för rättsförluster för den som medvetet valt att vänta med sin bodelning utifrån tidigare gällande regler.

Det är därför av stor vikt att initiativ tas för att sprida kunskap om förändringen av tidigare gällande regler för att undvika att personer som av olika skäl aktivt valt att vänta med sin bodelning utifrån tidigare gällande regler går miste om sin bodelningsrätt om lagförslaget träder i kraft. Generellt kan konstateras att kunskapen kring juridiken kopplad till äktenskap

och sammanboende är låg i förhållande till de stora praktiska och ekonomiska konsekvenser som regleringen har för majoriteten av den vuxna befolkningen. Bristande information om bodelning är en återkommande orsak till onödiga tvister och rättsförluster.

Nya verktyg för bodelningsförrättare

Familjens jurist är positiv till att bodelningsförrättarens uppdrag och processen hos densamma klargörs på det sätt som föreslås av utredningen.

Det kan konstateras att införandet av obligatoriska moment och en mer ordnad process sannolikt kan inverka kostnadshöjande på ärenden av enklare karaktär. För mer komplicerade ärenden bedömer vi dock att de kostnadshöjande åtgärderna har så stora positiva effekter – i form av bättre utredningsunderlag och mindre risk för omtag – att totalkostnaden kan bli lägre och i vart fall bättre motiverad.

En tydligare och mer förutsebar process stärker enligt vår mening rättssäkerheten för båda parter. Utifrån ärendenas stora variation vad gäller ekonomiskt omfång, komplexitet och parternas övriga situation är det dock viktigt att reformen även fortsättningsvis lämnar visst utrymme för bodelningsförrättaren att göra ändamålsbedömningar och anpassa processen.

Familjens Jurist är positiv till förslagen om möjlighet till vitesförelägganden, möjlighet till intygande på heder och samvete och stupstocks-föreläggande m.m.. Vi tillstyrker dessa förslag. Dessa verktyg utgör effektiva och i många fall nödvändiga medel för att motverka obstruktion och säkerställa att nödvändig information faktiskt tillförs processen. De kan också förväntas få en normerande effekt som i sig verkar konflikt- och tvistdämpande.

Avseende tydliggörandet kring att bodelningsförrättaren i vissa fall ska kunna inhämta uppgifter på egen hand, t.ex. från banker, försäkringsbolag eller myndigheter, kan konstateras att detta i grunden är övervägande positivt, men att det också kan medföra utmaningar i den praktiska tillämpningen.

Vi vill särskilt framhålla följande:

- Huvudregeln bör även framöver vara att makarna själva tillför processen en fullständig redovisning av egendom och skulder.
- Möjligheten att inhämta uppgifter från tredje man bör användas restriktivt och primärt när den är ägnad att föra processen framåt, inte som generell förstahandsåtgärd. En överanvändning av dessa befogenheter riskerar att istället förlänga och fördyra bodelningsprocesserna samt förskjuta ansvaret för utredning från makarna till bodelningsförrättaren.
- En förutsättning för att verktyget ska vara praktiskt användbart är att uppgiftsskyldigheten för t.ex. banker och försäkringsbolag utformas så att uppgifter faktiskt kan lämnas ut på ett rättssäkert och hanterbart sätt. Utan sådan möjlighet är det tveksamt om verktyget har sådan positiv effekt att det uppväger de utmaningar som kan följa.

Rätt tillämpat utgör möjligheten att inhämta uppgifter från tredje man dock ett värdefullt tillskott i bodelningsförrättarens verktygslåda och stärker möjligheten att åstadkomma materiellt riktiga bodelningar.

Förskott av bodelningslott

Familjens jurist är positivt inställd till möjligheten att bevilja förskott av bodelningslott på det sätt som föreslås och tillstyrker förslaget.

Mellanbeslut och särskild talan i bodelningsfråga

Familjens jurist är positivt inställd till att den sedan länge diskuterade frågan om möjligheten att meddela mellanbeslut tydliggörs och att sådan möjlighet ges. För att inte riskera att skapa två parallella processer som kan användas i syfte att stoppa den andra parten eller att i praktiken få frågan omprövad utöver vad som följer av rätten till överklagan förefaller även förslaget att begränsa möjligheten till särskild talan under bodelningsprocessen välgrundat.

Det ska dock påpekas att det torde finnas frågor som även fortsättningsvis är lämpliga prövas i domstol framför i det mer summariska förfarande som processen hos bodelningsförrättare är varför det är klokt att hindret är dispositivt.

Vi vill dock peka på vissa ekonomiska aspekter. En förskjutning av tyngdpunkten i bodelningsprocessen från domstol till bodelningsförrättare innebär också en förskjutning av processkostnaderna från samhället till parterna. Detta bör beaktas vid bedömningen av parternas processekonomiska förutsättningar, men förändrar inte vår i grunden positiva inställning till förslagen.

En tidsgräns för bodelningsförrättningen

Familjens Jurist uppskattar att det tydliggörs att bodelningsprocesser ska slutföras skyndsamt och att en normerande tidsgräns sätts upp. Vi tillstyrker införandet av en normerande tidsgräns (nio månader) för bodelningsförrättarens uppdrag.

Vi ser positivt på att:

- ett tydligt tidsperspektiv kan bidra till att bodelningsärenden ges högre prioritet,
- parter som i dag upplever att deras ärenden drar ut på tiden ges en starkare ställning, och
- domstolen ges möjlighet att entlediga bodelningsförrättare som inte fullgör uppdraget inom rimlig tid.

Vår praktiska erfarenhet av tidigare avsaknad av uppföljning och tidsfrister är att bodelningsärenden ibland haft låg prioritet när andra ärenden fått gå före. Mot denna bakgrund är en normerande tidsgräns ett välkommet styrmedel.

Vi anser det klokt att ingen absolut tidsgräns införs, eftersom en sådan hade varit svår att tillämpa och riskerat att leda till materiellt oriktiga beslut i mer komplexa ärenden, samt kunnat användas taktiskt för att framtvunga avslut innan boet är tillräckligt utrett.

För att tidsgränsen ska få avsedd positiv effekt är det av vikt att underlåtenhet att respektera den får reella konsekvenser, t.ex. genom att påverka framtida lämplighetsbedömningar och möjligheten att erhålla nya förordnanden. Domstolarna, som både entledigar och förordnar bodelningsförrättare, har här en central roll och behöver ha rutiner för att fånga upp brister.

Vissa beslut av bodelningsförrättare ska kunna verkställas

Familjens Jurist är principiellt positiv till förslagen om att vissa beslut av bodelningsförrättare ska kunna verkställas och tillstyrker dessa. Ökad verkställbarhet kan ge bodelningsbesluten större genomslag och minska behovet av ytterligare tvister.

Samtidigt kan konstateras att förekomsten av villkor i bodelningarna som hindrar verkställbarhet är stor, vilket torde begränsa de praktiska konsekvenserna av den föreslagna ordningen. I många tvister rör sig konflikterna om frågor som ändå kräver ytterligare prövning.

Anslutningsklander

Familjens jurist är mycket positiv till införandet av möjlighet till så kallat anslutningsklander och tillstyrker förslaget. Införandet av sådan möjlighet torde innebära att de skäl som enligt många funnits att klandra "för säkerhets skull" försvinner och att därmed onödigt förlängda processer kan undvikas.

Förbättrad ersättningsgaranti

Familjens jurist anser det vara av stor vikt att de processekonomiska förutsättningarna att genomdriva sin rätt till bodelning är goda. Så är inte fallet i dagens system där vi sett flera fall där man avstått att driva bodelningsfrågor eller till och med stannat i destruktiva förhållanden för att man saknat ekonomiska möjligheter att driva bodelningsärenden.

Att förbättringar föreslås är positivt och några invändningar mot de direkta ändringsförslagen finns ej, dock är vår uppfattning att de inte är tillräckliga och att de till sin utformning riskerar att ge en falsk och vilseledande trygghet.

Höjningen av gränsen för det ekonomiska underlaget är i sig önskvärd och bör enligt vår uppfattning övervägas även i övrigt i rättshjälpslagen som ersättningsgarantin i många delar hänvisar till.

Avsaknaden av motsvarande höjning i gränsen för boets storlek torde innebära att utbetalningarna från ersättningsgarantin inte kommer öka i motsvarande mån. En avsaknad av kostnadsökningar för staten må i sig vara önskvärd ur vissa aspekter men innebär att den faktiska förbättringen av systemet i är marginell. Istället finns en ökad risk att parter som

beviljas ersättningsgaranti utifrån sitt ekonomiska underlag vaggas in i en falsk trygghet att få sina kostnader täckta för att sedan ändå få stå kostnaden ensam för att de har ett för högt men fortfarande lågt överskott på sin bodelningslott. En större önskning av gränsen på bodelningsloten hade utifrån detta varit starkt önskvärd.

Övrigt föreslagna ändringar med möjlighet för båda parter att ta del av ersättningsgarantin samt höjningen av antalet timmar är positiva och tillstyrks. Även övriga förslag med möjlighet att besluta om rätt till regressfordran och utökad möjlighet att besluta om skevdelning av kostnaderna är positiva och tillstyrks.

Trots föreslagna förbättringar kvarstår de processekonomiska utmaningarna för svagare parter i huvudsak. Utifrån att bodelningsprocesserna i huvudsak normalt inte omfattas av vare sig rättshjälpsystemet eller rättsskyddssystemet, något som hade varit önskvärt att ändra, är de utan ekonomiska muskler fortfarande mycket utsatta i de fall där de behöver juridiskt stöd för att driva sin rätt. Behovet av juridiskt stöd är, utifrån en i praktiken komplex juridik och låg samhällelig kunskap, stort i dessa ärenden och extra stort i fall där en våldskontext påverkar möjligheterna att själv stå upp för sin rätt i ekonomiska frågor. Det är önskvärt att samspelet mellan ersättningsgarantin, rättshjälpslagstiftningen och rättsskyddssystemen analyseras vidare, särskilt med fokus på våldsutsatta och andra särskilt utsatta grupper.

Tydligare kompetenskrav för bodelningsförrättare

Familjens jurist är positivt inställda till att kompetenskrav införs och tydliggörs. Att så sker när rollen tillförs nya verktyg är viktigt och förslaget tillstyrks därför i huvudsak.

Det ifrågasätts dock om det finns skäl att som i förslaget göra en indelning och differens mellan olika jurister på det sätt som görs i förslaget och därmed undanta jurister på advokatbyråer från att behöva uppfylla kraven för domaranställning. Sakliga skäl för en sådan indelning torde saknas och ett likalydande krav oavsett anställning eller tillhörighet vara lämpligare.

Avslutande synpunkter

Familjens Jurist bedömer sammantaget att utredningens förslag i huvudsak är väl avvägda och i betydande delar bör genomföras. Förslagen innebär flera viktiga steg mot en mer effektiv, förutsebar och rättssäker bodelningsprocess och en mer ändamålsenlig ordning kring betänketid.

För att fullt ut nå målet om en välfungerande ordning som också motverkar ekonomiskt våld och säkerställer ett reellt självbestämmande för den som vill lämna en relation, bedömer vi dock att fortsatt utveckling behövs, särskilt vad gäller att förstärka det processekonomiska skyddet för ekonomiskt svaga och våldsutsatta parter.

Familjens Jurist står gärna till förfogande för fortsatt dialog och erfarenhetsutbyte i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Stockholm den 29 april 2026

Håkan Eriksson
VD

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Pierre Kryhl', with a long horizontal line extending to the right.

Pierre Kryhl
Kunskapsansvarig